

тільки в їх оформленні, а й в складанні, а також коли питання пробуджують творче мислення учнів, є посильними і цікавими для них.

Чітке і ясне формування питань – обов'язкова вимога до їх відбору для вікторини. Ступінь складності, кількість питань, що пропонується залежить від віку учнів, рівня їх підготовленості, їх розумових здібностей. Чим старші школярі, тим складніші можуть бути питання і тим більше їх може бути запропоновано учасникам гри. На підготовчому етапі відбувається вибір галузі знань для змісту вікторини, визначення цілей та завдань проведення, критерії та умови визначення переможців, створення творчої групи та розподілення обов'язків між її членами, складання плану підготовки та проведення вікторини, визначення дати, місця, ходу та часу проведення[1,3].

При складанні запитань слід враховувати індивідуальні та вікові особливості, інтереси й потреби учнів класу, паралелі.

Використовуючи той чи інший рівень завдань потрібно враховувати індивідуальні особливості мислення учнів. Це підвищує рівень самостійності і творчої діяльності учнів та створює умови для більш повного й ефективного використання інтелекту кожного[1].

#### Література

1. Грицай Н. Позакласна робота з біології / Н. Грицай // Біологія і хімія в школі. – 2005. – №6. – С.28–31
2. Задорожний К.М. Навчальні ігри на уроках біології / К.М. Задорожний. – Х.: Основа, 2006. – С.28–31
3. Циганова Ю. Позакласна робота та розвиток соціальних якостей / Ю. Циганова // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2008. – №9. – С.65–68.

### ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА ДИТИНИ

*А.М. Пінчук  
Полтава, Україна*

Педагогічна підтримка дитини є досить актуальною в сучасному суспільстві, зокрема в загальноосвітньому навчальному закладі. В систему педагогічної підтримки включається психологічна, соціальна і медична – оскільки всі вони інтегруються освітнім закладом. Це передбачає наявність медичної, психологічної, соціальної допомоги і підтримки як своєрідних методів виховання, оскільки саме вчитель виступає професіоналом, який стримує цілісність дитини, бере на себе інтегруючу функцію. Роль учителя полягає в першому випадку в тому, щоб допомогти дитині побачити свою проблему, знайти і усвідомити її причину, знайти способи або створити умови для її вирішення; навчити дитину «жити з нею», перемістити її на менш значущий рівень, тим самим створити умови для актуалізації інших потреб, а, можливо, знайти іншу проблему, яка є причиною невирішеності даної. Усвідомлення дитиною негативного або нового досвіду допомагає їй розвивати себе.

Метою даної статті є висвітлення сутності педагогічної підтримки, «зрощування» суб'єктної позиції дитини. Завдання педагогічної підтримки:

1. виявлення і власне розуміння вчителем проблеми дитини, усвідомлення всієї ситуації її саморозвитку;
2. створення умов для усвідомлення дитиною перспективи особистого саморозвитку;
3. аналіз виховного впливу педагогічної підтримки.

Педагогічна підтримка дитини – це процес спільного з дитиною визначення її власних інтересів, цілей, можливостей, шляхів подолання перешкод і проблем, що заважають їй зберегти свою людську гідність і самостійно досягнути бажаних результатів у навчанні, самовихованні, спілкуванні, способі життя, – таке визначення нам здалося найбільш вдалим, його дав автор концепції «Педагогічна підтримка дитини в навчанні» О. С. Газман [1].

Для навчання і виховання важливо, щоб дитина навчилася володіти культурою, а для педагогічної підтримки важливо, щоб вона навчилася володіти собою, вчилася ставати господарем свого життя, що вміє піклуватися, влаштовувати, застосовувати й використовувати своє життя на свій розсуд. Педагогічна підтримка не протистоїть навчанню й вихованню, а доповнює їх: посилює їхню ефективність, оскільки служить «містком» для виникнення самовиховання та мотивованого учіння [3].

Дорослі до кінця не усвідомлюють, у якому постійному могутньому потоці, що впливає на свідомість і почуття, перебуває дитина. Вплив збільшується, а живе спілкування зменшується. В потоці інформації, в оточенні багатьох людей дитина зазвичай залишається самотньою, оскільки ніхто не зважає на її думку, нікого вона здебільшого не цікавить, ні на що й ні на кого не впливає, тому не варто дивуватись закритості дітей перед дорослими.

Займаючи особливу педагогічну позицію, доросла людина може стати «умовою» для освіти учня, допомагаючи перекоструювати проблему в низку завдань, зрозумілих і прийнятних для дитини. Але це стає можливим лише тоді, коли сам учитель визначає свою позицію, яка, у свою чергу, зумовлює мету і завдання специфічної професійної діяльності – індивідуальної педагогічної підтримки [2].

Виходячи з характеру проблеми, з обставин, які її породили, із ставлення дитини до людей, котрі її оточують, до цієї проблеми, вчитель проектує та реалізує певну тактику педагогічної підтримки. Назва тактик – «захист», «допомога», «сприяння» та «взаємодія» – відбивають конкретний зміст, якого набуває педагогічна підтримка залежно від вирішення завдання [1].

Отже, ми вважаємо, що відмінність педагогічної підтримки як особливої професійної діяльності від звичайної людської підтримки полягає в тому, що вчитель у разі виникнення проблеми може її перетворити на можливість, створюючи умови для розвитку здібностей дитини, становлення її суб'єктної позиції та самореалізації.

Вміння користуватися тактиками педагогічної підтримки допомагає вчителю бути гнучким і мобільним у наданні доцільної допомоги дитині в конкретній ситуації, коли дитина, повіривши в себе і свої можливості, здатна взяти на себе відповідальність за свої вчинки і своє життя. Таким чином, за доцільної підтримки вчителя, дитина вчиться сприймати життя таким, яке воно є, і управляти умовами, використовуючи їх на користь собі та людям.

#### Література

1. Чотири тактики педагогічної підтримки дитини [Текст]. – К. : Вид. дім «Шкіл. світ»: Вид. Л. Галіцина, 2006. – Бібліогр.: с.110-111.
2. Методичні рекомендації щодо організації педагогічної підтримки самовизначення учнів [Текст] // Директор школи. – 2013. – №11-12. – с. 94-97.
3. Бондарева Г. Сутність і значення педагогічної підтримки в процесі формування соціальної стійкості особистості старшокласників [Текст] / Г. Бондарева // Соціальна педагогіка: Теорія та практика. – 2007. - №4. – с.22-29.

### ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ЗООЛОГІЧНИХ ЕКСКУРСІЙ НА ЕКОЛОГІЧНІЙ СТЕЖЦІ ЗАКАЗНИКА «ПЕРВОЗВАНІВСЬКИЙ» ЧУТІВСЬКОГО РАЙОНУ

*В.В. Попельнюх, В.В. Демочко  
Полтава, Україна*

Ландшафтний заказник місцевого значення «Первозванівський» оголошено рішенням Полтавської обласної ради від 24.12.2002 р. Він розташований на території Новокочубеївської сільської ради Чутівського району в околицях села Первозванівка на площі 115,7 га.

Заказник включає різноманітні ландшафти, які репрезентують відповідні рослинні угруповання та біорізноманіття тваринного світу різних систематичних груп. Найбільш широко представлений фауністичний комплекс лісового масиву, який включає значну кількість видового різноманіття хребетних тварин регіону. Серед ссавців зустрічається козуля європейська, заєць сірий, лисиця звичайна, свиня дика, їжак, горностай, кажани, мишовидні гризуни та ін. Особливе місце займає орнітофауна, яка представлена 65 видами, що належать до 24 родин. Найбільшою різноманітністю відзначаються родини Мухоловкові – 8 видів, Кропив'янкові – 7, Яструбові, Воронові та В'юркові – по 5, Синицеві та Плискові – по 4 види. Із загального видового різноманіття орнітофауни на гніздуванні відмічено 46, осілими є 9 та зимуючими – 15 видів. Плазуни, в основному, представлені ящіркою прудкою, яка зустрічається в усіх частинах заказника у великій кількості та гадюкою звичайною. Також спостерігається велике різноманіття комах, серед яких є види занесені до Червоної книги України – махаон, подарилій, поліксена, райдужниця велика та жук-олень.

Наявність різноманітних ландшафтів, цікавого рельєфу місцевості, біологічного різноманіття, зручності розташування території заказника – створює умови для організації на території заказника «Первозванівський» навчальної екологічної стежки з метою проведення різноманітних зоологічних екскурсій.

Навчальна екологічна стежка – це спеціально обладнана в освітніх цілях природна територія, на якій створюються умови для виконання системи завдань, що організують та направляють діяльність учнів у природному середовищі.

Екологічна стежка під назвою «Заказник Первозванівський» була створена в 2013 році. Загальна її протяжність – 2,5 км. Режим користування – піший. Охорону маршруту здійснюють члени екологічного об'єднання «Цвіт землі», що діє при Новокочубеївській ЗОШ І-ІІІ ступенів Чутівської районної ради.

На маршруті є вісім зупинок: «Екостежка», «Яр», «Джерело», «Ліс та його мешканці», «Зупинка відпочинку», «Степові схили», «Первоцвіти», «Прісна водойма». Кожна зупинка обладнана інформаційними щитами, табличками, зоною відпочинку та природоохоронними знаками. Маршрути екскурсій розроблялися так, щоб максимально охопити всі біотопи заказника з урахуванням рельєфу та можливості проведення екскурсій у всі пори року.

Під час руху екскурсійним маршрутом здійснюється засвоєння закономірностей природних процесів, антропогенних факторів, норм екологічно грамотної поведінки (так званий метод «непрямого навчання»). Важливим є наочне підтвердження актуальності природоохоронної діяльності.